

Katarzyna Czech

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych
katarzyna.czech@ue.katowice.pl

Iwona Pawlas

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych
iwona.pawlas@ue.katowice.pl

NOWE KRAJE UNII EUROPEJSKIEJ JAKO UCZESTNICY MIĘDZYNARODOWEGO TRANSFERU KAPITAŁU W WARUNKACH INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: W gospodarce światowej obserwuje się intensyfikację międzynarodowego transferu kapitału w formie inwestycji bezpośrednich. O skali napływu kapitału w formie ZIB do danego kraju lokaty w dużym stopniu decyduje poziom jego atrakcyjności inwestycyjnej. Napływ kapitału zagranicznego jest uważany za ważny czynnik rozwoju gospodarczego, zwłaszcza dla tzw. gospodarek doganiających, do których z pewnością można zaliczyć nowe kraje członkowskie Unii Europejskiej. Rosnąca intensywność procesów globalizacyjnych oraz wzrost otwartości gospodarek powodują także coraz bardziej intensywne włączanie się krajów znajdujących się na średnim poziomie rozwoju w międzynarodowy transfer kapitału, także jako eksporterzy ZIB. W artykule przedstawiono atrakcyjność inwestycyjną nowych krajów Unii Europejskiej w świetle rankingów Banku Światowego oraz raportów Ernst&Young, a następnie poddano analizie ich zaangażowanie w międzynarodowy transfer kapitału w formie ZIB w warunkach integracji europejskiej. Uwzględniono napływ i odpływ ZIB, skumulowaną wartość ZIB w analizowanych krajach oraz skumulowane inwestycje tych krajów w świecie.

Słowa kluczowe: międzynarodowy transfer kapitału, zagraniczne inwestycje bezpośrednie, atrakcyjność inwestycyjna, Unia Europejska.

Wprowadzenie

Międzynarodowe przepływy kapitału w formie inwestycji bezpośrednich stanowią jedno z najbardziej dynamicznych zjawisk we współczesnej gospodarce światowej. Dla pozyskania kapitału w formie ZIB niezbędny jest odpowied-

nie wysoki poziom atrakcyjności inwestycyjnej gospodarki. Znaczenie napływu tej formy kapitału zagranicznego odgrywa istotną rolę prorozwojową zwłaszcza w przypadku tzw. gospodarek doganiających, do których z pewnością można zaliczyć nowe kraje członkowskie Unii Europejskiej. Z drugiej jednak strony wraz z rosnącą intensywnością procesów globalizacyjnych oraz wzrostem otwartości gospodarek, nawet kraje znajdujące się na średnim poziomie rozwoju coraz intensywniej zaczynają się włączać w międzynarodowy transfer kapitału, także jako eksporterzy ZIB. Zjawisku temu sprzyjał bez wątpienia okres kryzysu, który od 2007 roku dotknął zwłaszcza kraje najwyżej rozwinięte.

Celem opracowania jest analiza wielkości napływającego i odpływającego kapitału w formie ZIB z 10 nowych członków UE na tle ich atrakcyjności inwestycyjnej¹. Zasadniczą tezą jest stwierdzenie, że członkostwo w UE wpłynęło na wzrost intensywności przepływów w formie ZIB w tej części świata poprzez wzrost ich atrakcyjności inwestycyjnej.

1. Atrakcyjność inwestycyjna nowych krajów Unii Europejskiej

Z punktu widzenia zainteresowania podejmowaniem na terenie nowych krajów UE inwestycji bezpośrednich istotnego znaczenia nabiera ich atrakcyjność inwestycyjna, i to zarówno wobec innych krajów i regionów, jak i w ramach analizowanej grupy krajów. Pojęcie atrakcyjności inwestycyjnej bywa stosowane zamiennie z pojęciem klimatu inwestycyjnego. Chociaż trudno nie zgodzić się z opinią, że atrakcyjność jest istotna z punktu widzenia decyzji o podjęciu inwestycji, natomiast klimat inwestycyjny z perspektywy długotrwałego prowadzenia inwestycji [Rymarczyk i in., 2008, s. 18], ze względu na cel opracowania rozgraniczenie między tymi pojęciami nie wydaje się istotne.

Pojęcia atrakcyjności inwestycyjnej czy klimatu inwestycyjnego nie są także jednoznaczne. Istnieje wiele prób definiowania tych pojęć, zaś definicje różnią się najczęściej zakresem związanym z liczbą i charakterem branych pod uwagę elementów.

Wśród definicji klimatu inwestycyjnego sformułowanych na poziomie organizacji międzynarodowych na uwagę zasługuje ujęcie UNECE (United Nations Economic Commission for Europe) [UNECE, 2004, s. 4-5]. Zgodnie z definicją UNECE klimat inwestycyjny jest tworzony przez ogół warunków sprzyjających inwestowaniu na określonym obszarze, a liczne czynniki o nim decydujące można zebrać w trzy zasadnicze grupy:

---

¹ W badaniach uwzględniono Polskę, Czechy, Węgry, Słowację, Słowenię, Litwę, Łotwę, Estonię, Bułgarię oraz Rumunię. Badaniami nie objęto Malty, Cypru oraz Chorwacji.

- warunki makroekonomiczne – efektem ostrożnej polityki makroekonomicznej będzie niska inflacja i odpowiedzialna polityka fiskalna, z kolei zbyt luźna i nieprzewidywalna polityka makroekonomiczna wyraźnie podniesie koszty i zwiększy ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej,
- ramy instytucjonalne sprzyjające tworzeniu wydajnych centrów inwestycyjnych bazujących na stabilnych i przejrzystych przepisach prawnych i innych regulacjach,
- jakość i dostępność infrastruktury techniczno-organizacyjnej, w tym dostawy energii elektrycznej, sieć dróg i połączeń komunikacyjnych.

W polskiej literaturze także istnieje wiele definicji omawianego pojęcia. Według jednej z definicji kompleksowo ujmujących zagadnienie, o atrakcyjności kraju dla zagranicznych inwestycji decyduje kilka grup czynników [Karaszewski (red.), 2005, s. 150]:

- czynniki o charakterze demograficznym i geograficznym;
- czynniki o charakterze społeczno-politycznym – polityczna stabilizacja gospodarki, reguły i zasady wejścia i działalności kapitału zagranicznego, struktura i zasady funkcjonowania rynków, polityka konkurencji, podatkowa, prywatyzacyjna;
- czynniki o charakterze ekonomiczno-gospodarczym – rozmiar rynku, specyfika preferencji konsumentów, dochód na mieszkańca, poziom inflacji, stopień zadłużenia kraju, dostęp, koszty i kwalifikacje siły roboczej, surowców, technologii, zasobów, nakłady na badania i rozwój;
- czynniki otoczenia biznesu – czyli przyjazny klimat inwestycyjny, zachęty inwestycyjne, poziom ryzyka inwestycyjnego, stopień korupcji, udogodnienia socjalne, funkcjonowanie aparatu administracyjnego, warunki funkcjonowania zagranicznych przedsiębiorstw, infrastruktura.

Z punktu widzenia decyzji inwestorów najważniejsze wydaje się jednak postrzeżenie atrakcyjności inwestycyjnej przez potencjalnych inwestorów [Jantón-Drozdowska, Majewska i Grala, 2002]. Dlatego na uwagę zasługują wyniki raportów realizowanych przez E&Y, które są rezultatem odpowiedzi ankietowych kilkuset decydentów odpowiedzialnych za inwestycje na wszystkich kontynentach.

Należy odnotować, że region Europy Środkowej i Wschodniej jest od lat wymieniany wśród czterech najbardziej atrakcyjnych regionów świata, co potwierdzają dane zawarte w tabeli 1.

Tabela 1. Jakie są cztery najbardziej atrakcyjne inwestycyjnie regiony? (% wskazań)

Regiony	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2013	2014
Europa Zachodnia	68	63	68	55	33	40	38	33	37	45
Europa Środkowa i Wschodnia	57	55	52	39	42	39	24	21	28	29
Ameryka Północna	38	52	48	38	21	33	22	21	28	31
Chiny	37	45	41	48	47	25	22	44	43	44

Źródło: Ernst & Young [2005]; Ernst & Young [2006]; Ernst & Young [2007]; Ernst & Young [2008]; Ernst & Young [2009]; Ernst & Young [2010]; Ernst & Young [2011]; Ernst & Young [2012]; Ernst & Young [2013]; Ernst & Young [2014].

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że w latach 2004-2006, czyli bezpośrednio po bezprecedensowym rozszerzeniu UE, region Europy Środkowej i Wschodniej był postrzegany jako najbardziej atrakcyjny dla inwestycji w całym analizowanym okresie. Potwierdza to znaczenie członkostwa w UE dla wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej badanego regionu.

Na tle wszystkich krajów Europy w latach 2011-2013 wśród krajów regionu należy podkreślić dominującą rolę Polski z punktu widzenia atrakcyjności inwestycyjnej. Obok Polski zwraca uwagę relatywnie wysoka atrakcyjność Czech i Węgier, które są najczęściej wymieniane wśród 10 najbardziej atrakcyjnych gospodarek Europy Środkowej i Wschodniej, co potwierdzają dane przedstawione w tabeli 2.

Tabela 2. Który kraj Europy postrzegasz jako najbardziej atrakcyjny inwestycyjnie?

2011	% wskazań	2012	% wskazań	2013	% wskazań
Niemcy	35	Niemcy	38	Niemcy	40
Polska	10	Polska	37	Polska	31
W. Brytania	8	W. Brytania	16	W. Brytania	22
Rosja	7	Francja	17	Francja	11
Francja	4	Czechy	15	Czechy	11
Rumunia	3	Węgry	8	Rumunia	9
Czechy	3	Rosja	7	Węgry	8
Turcja	2	Rumunia	6	Ukraina	7
Szwajcaria	2	Holandia	5	Turcja	6
Holandia	2	Ukraina	5	Łotwa	3

Źródło: Ernst & Young [2012]; Ernst & Young [2013]; Ernst & Young [2014].

Wysoka ocena atrakcyjności polskiej gospodarki znajduje potwierdzenie w czołowej pozycji Polski na liście dziesięciu krajów europejskich, w których liczba projektów ZIB była największa w latach 2010-2013. Natomiast na liście piętnastu krajów europejskich, w których dzięki ZIB utworzono w latach 2012-2013 największej miejsc pracy, znalazło się w omawianym okresie sześć nowych krajów członkowskich, a liczba utworzonych w nich, dzięki ZIB, miejsc pracy w 2012 roku wyniosła 40 352, natomiast w 2013 roku – 38 595.

Grupa Banku Światowego ocenia poszczególne kraje świata pod względem środowiska dla prowadzenia działalności gospodarczej. Miejsce danego kraju w rankingu „Ease of doing business” jest pochodną pozycji zajmowanej przez ten podmiot w dziesięciu obszarach: uruchamianie działalności gospodarczej, pozwolenie na budowę, dostęp do elektryczności, dostęp do kredytu, ochrona inwestorów, podatki, handel międzynarodowy, egzekwowanie kontraktów oraz procedury związane z likwidowaniem działalności w przypadku niewypłacalności. Z kolei każdy z wymienionych obszarów jest oceniany na podstawie kilku elementów składowych. Zazwyczaj pod uwagę są brane procedury, koszty oraz czas. Przykładowo przy ocenie gospodarek w zakresie pozwoleń na budowę jest uwzględniana liczba procedur, czas potrzebny na ich realizację oraz koszty ponoszone w związku z procesem uzyskiwania pozwolenia na budowę (ujęte jako % dochodu na mieszkańca) [World Bank Group, 2014]. W tabelach 3 i 4 zaprezentowano ułożenie nowych krajów UE w rankingu „Ease of doing business” oraz w poszczególnych obszarach stanowiących jego elementy składowe w roku 2013 oraz 2012. Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na wyraźne zróżnicowanie analizowanej grupy krajów. W 2013 roku najwyższą uplasowała się Litwa (miejsce 17.), natomiast na bardzo odległych pozycjach znalazły się Rumunia oraz Czechy (odpowiednio miejsca 73. i 75.). Jednocześnie warto zaznaczyć, że o ile dla Rumunii odnotowano spadek o dwa miejsca w porównaniu do roku 2012, to w przypadku Czech nastąpił spadek aż o dziesięć miejsc. Trzeba także podkreślić wyraźną poprawę pozycji Polski w tym zestawieniu: w 2013 roku Polska znalazła się na 45. pozycji, co oznacza poprawę o dziesięć miejsc w stosunku do poprzedniego roku. Trudno jednak uznać miejsce 45. za zadowalające. Warto zatem przyrzeć się poszczególnym obszarom, by zidentyfikować obszary problemowe, w których Polska wyraźnie przegrywa. Za takie problemowe sfery należałoby uznać: uruchamianie działalności (pozycja 116. w 2013 roku i miejsce 124. w 2012 roku), dostęp do elektryczności – pozycja 137. (tu rozumiany jako koszty, procedury oraz czas związany z organizowaniem przyłącza) oraz podatki (miejsca 113. i 114.). Z kolei najkorzystniej oceniono Polskę pod względem dostępu do kredytu (wysoka 3. pozycja w 2013 roku i miejsce 4. rok wcześniej).

Tabela 3. Nowe kraje UE w rankingu „Ease of doing business” w roku 2013 (miejsca)

Kraj	„Ease of doing business”	A	B	C	D	E	F	G	H	I	K
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Polska	45	116	88	137	54	3	52	113	49	55	45
Bułgaria	58	65	118	135	62	28	52	81	79	79	92
Czechy	75	146	86	146	37	55	98	122	68	75	75
Estonia	22	61	38	56	15	42	68	32	7	26	66

cd. tabeli 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Litwa	17	11	39	75	6	28	68	56	15	17	44
Łotwa	24	57	79	83	33	3	68	49	17	21	43
Rumunia	73	60	136	174	70	13	52	134	76	53	73
Słowacja	49	108	53	65	11	42	115	102	108	65	49
Słowenia	33	38	59	32	83	109	14	54	48	52	33
Węgry	54	59	47	112	45	55	128	124	70	15	70

A – uruchamianie działalności gospodarczej,
 B – pozwolenie na budowę,
 C – dostęp do elektryczności,
 D – rejestrowanie własności,
 E – dostęp do kredytu,
 F – ochrona inwestorów,
 G – podatki,
 H – handel międzynarodowy,
 I – egzekwowanie kontraktu,
 K – procedury związane z niewypłacalnością,

Źródło: World Bank Group [2013].

Tabela 4. Nowe kraje UE w rankingu „Ease of doing business” w roku 2012 (miejsca)

Kraj	“Ease of doing business”	A	B	C	D	E	F	G	H	I	K
Polska	55	124	161	137	62	4	49	114	50	56	37
Bułgaria	66	57	123	128	68	40	49	91	93	86	93
Czechy	65	140	74	143	27	53	100	120	68	79	34
Estonia	21	47	35	52	14	40	70	50	7	31	72
Litwa	27	107	48	75	5	53	70	60	24	14	40
Łotwa	25	59	113	83	31	4	70	52	16	24	33
Rumunia	72	68	129	168	72	12	49	136	72	60	102
Słowacja	46	83	46	100	8	23	117	100	98	69	38
Słowenia	35	30	61	31	83	104	17	63	57	56	42
Węgry	54	52	55	109	43	53	128	118	73	16	70

Źródło: World Bank Group [2012].

2. Nowe Kraje UE jako obszar lokaty kapitału zagranicznego

Napływ kapitału do krajów Europy Środkowej i Wschodniej jest związany z procesem ich transformacji obserwowanym od końca lat 80. Warunki gospodarki rynkowej stworzyły zupełnie nowe możliwości inwestowania na rynkach tych krajów, stając się źródłem zainteresowania inwestorów przede wszystkim z Europy Zachodniej i USA. Jednak przełomowym momentem dla wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej krajów regionu było przyjęcie tych krajów w poczet członków Unii Europejskiej poprzedzone podpisaniem przez nie umów stowarzyszeniowych. Wzrost wartości ZIB podejmowanych w nowych krajach członkowskich potwierdzają dane zawarte w tabeli 5 [PricewaterhouseCoopers, 2010].

Natomiast udział omawianej grupy krajów w wartości ZIB napływających do UE jako całości kształtował się na bardzo wysokim poziomie w 2004 roku i wynosił 17,15%, co było spowodowane wejściem większości z nich na Jednolity Rynek Wewnętrzny w związku z przystąpieniem do UE. W kolejnych latach udział ten był niższy i wynosił odpowiednio 9,2% w 2005 roku, 10,7% w 2006, ponad 8,4% w 2007, 12,5% w 2008, 9,8% w 2009 i ponad 8% w latach 2010-2011. Gwałtowny wzrost tego wskaźnika, do 17,6% nastąpił ponownie w 2012 roku, natomiast w roku 2013 gwałtownie spadł udział krajów Europy Środkowej i Wschodniej jako celu lokat kapitałowych na tle UE jako całości i wynosił jedynie 4,1%.

Tabela 5. Napływ kapitału zagranicznego w formie inwestycji bezpośrednich (mld USD)

Kraj	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	12,87	10,29	19,60	23,56	14,84	13,70	13,88	20,62	6,06	-6,04
Bulgaria	3,40	1,83	7,80	12,39	8,04	3,38	1,52	1,85	1,37	1,45
Czechy	4,97	11,65	5,46	10,44	6,45	2,93	6,14	2,32	7,98	4,99
Estonia	0,96	2,87	1,80	2,72	1,73	1,84	1,60	0,34	1,52	0,95
Litwa	0,77	1,03	1,82	2,02	2,04	0,17	0,80	1,45	0,70	0,53
Łotwa	0,64	0,71	1,67	2,32	1,26	0,09	0,38	1,47	1,11	0,81
Rumunia	6,44	6,48	11,37	9,92	13,91	4,85	2,94	2,52	2,75	3,62
Słowacja	4,03	3,11	5,80	4,02	4,69	-0,05	1,77	3,49	2,83	0,59
Słowenia	0,83	0,59	0,64	1,51	1,95	-0,58	-0,21	0,11	-0,27	0,06
Węgry	4,27	7,71	6,82	3,95	6,16	7,38	2,20	6,29	13,98	3,09
Unia Europejska	228,37	503,51	587,92	864,04	487,97	346,53	383,70	490,43	216,01	246,21

Źródło: UNCTAD [2014]; UNCTAD [2011].

Mimo zróżnicowanego udziału wartości ZIB napływających w analizowanym okresie do dziesięciu nowych krajów członkowskich na tle UE, ich udział w skumulowanej wartości inwestycji zrealizowanych we wszystkich krajach UE był stabilny. W latach 2004-2005 kształtował się na najniższym poziomie i wynosił odpowiednio 5,9 % w 2004 i 6,5% w 2005 roku. Natomiast w latach 2006-2013 udział ten kształtował się w przedziale 7,2% do 9%. Należy także zauważyć znaczące różnice w skumulowanej wartości tych inwestycji w poszczególnych krajach analizowanego regionu. Największą wartość inwestycji bezpośrednich w krajach regionu do końca 2013 roku podjęto w Polsce. Wartość inwestycji realizowanych w kolejnych krajach regionu jest o około 50% mniejsza i dotyczy to gospodarki Czech i Węgier, co potwierdzają dane zawarte w tabeli 6. Na uwagę zasługuje także wartość tych inwestycji przypadająca na mieszkańca w analizowanych krajach. Najwięcej ZIB w przeliczeniu na mieszkańca do końca 2013 roku przyciągnęła Estonia – 17,05 tys. USD oraz Czechy – 12,79 tys. USD. W Polsce wartość ZIB przypadająca na mieszkańca wynosi w tym kontekście zaledwie 6,57 tys. USD, natomiast najmniejsza wartość inwestycji bezpośrednich przypadająca na koniec 2013 roku na mieszkańca Rumunii i Litwy.

Tabela 6. Skumulowana wartość ZIB w analizowanych krajach (mld USD)

Kraj	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	80,60	90,88	125,78	178,41	164,31	186,11	215,64	203,11	235,11	252,04
Bułgaria	10,11	13,85	23,48	37,94	43,99	49,22	47,23	47,38	49,24	52,62
Czechy	57,26	60,66	79,84	112,41	113,17	125,83	128,50	120,57	136,44	135,98
Estonia	10,07	11,28	12,70	16,76	16,39	16,81	16,70	16,96	19,35	21,45
Litwa	6,39	8,21	11,00	15,06	13,07	14,01	13,27	14,27	16,03	17,05
Łotwa	4,57	4,93	7,48	10,84	11,54	11,60	10,75	12,09	13,58	15,65
Rumunia	20,52	25,82	45,45	62,96	67,91	72,01	70,26	71,34	78,01	84,60
Słowacja	28,19	29,59	38,57	47,71	51,03	52,64	50,33	51,98	55,82	58,83
Słowenia	7,57	7,26	8,99	14,38	15,64	15,13	14,60	15,16	15,47	15,23
Węgry	62,69	61,11	80,15	95,47	88,53	98,76	90,77	85,43	103,48	111,01
UE	4880,23	4778,72	6032,53	7589,15	6490,77	7296,07	7313,82	7481,55	8019,94	8582,67

Źródło: UNCTAD [2014]; UNCTAD [2011]; UNCTAD [2006].

3. Nowe kraje UE jako inwestorzy na rynku światowym (skala ZIB)

Poziom rozwoju gospodarczego i zasoby kapitału decydują o relatywnie niewielkiej wartości inwestycji w formie ZIB realizowanych przez kraje omawianego regionu i znaczącej dysproporcji między ich rolą jako importerów i eksporterów inwestycji bezpośrednich. Niemniej jednak warto odnotować znaczący wzrost wartości inwestycji podejmowanych przez kraje Europy Środkowej i Wschodniej w analizowanym okresie. W roku 2004 wartości te praktycznie we wszystkich analizowanych krajach były symboliczne, podczas gdy na przestrzeni lat osiągały okresowo bardzo wysoką dynamikę wartości realizowanych przez nie inwestycji. Dotyczyło to, w analizowanym okresie, przede wszystkim Węgier oraz Polski, a potwierdzają to dane zebrane w tabeli 7.

Tabela 7. Odpływ kapitału zagranicznego w formie inwestycji bezpośrednich (mld USD)

Kraj	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	0,90	3,44	8,88	5,40	4,14	5,20	7,23	8,16	0,73	-4,85
Bułgaria	-0,21	0,31	0,18	0,28	0,26	-0,09	0,23	0,16	0,34	0,18
Czechy	1,01	-0,02	1,47	1,62	4,32	0,95	1,17	-0,33	1,79	3,29
Estonia	0,27	0,69	1,11	1,75	1,11	1,55	0,14	-1,45	0,95	0,36
Litwa	0,26	0,35	0,29	0,60	0,34	0,22	0	0,05	0,39	0,10
Łotwa	0,11	0,13	0,17	0,37	0,24	-0,06	0,02	0,06	0,19	0,34
Rumunia	0,07	-0,03	0,42	0,28	0,28	-0,09	-0,02	-0,03	-0,11	0,19
Słowacja	-0,03	0,19	0,63	0,67	0,53	0,43	0,95	0,71	-0,07	-0,42
Słowenia	0,55	0,64	0,86	1,86	1,39	0,17	-0,21	0,12	-27	0,06
Węgry	1,12	2,18	3,88	3,62	3,11	2,70	1,15	4,66	11,34	2,27
UE	374,83	603,56	688,74	1257,67	906,20	370,02	483,00	585,27	237,86	250,46

Źródło: UNCTAD [2014]; UNCTAD [2011].

Znacznie mniejszą rolę nowych krajów UE jako eksporterów kapitału w formie ZIB potwierdza także udział tej grupy krajów w ogólnej wartości ZIB podejmowanych przez kraje UE. Średnia wartość tego udziału w latach 2004-2013 wynosiła 1,1%, a w roku 2013 spadła do rekordowo niskiego poziomu zaledwie 0,6%.

W badanym okresie nastąpił jednak pewien wzrost roli krajów Europy Środkowej i Wschodniej jako eksporterów kapitału, co można uznać za przejaw oraz efekt rosnącego udziału tych podmiotów w procesie globalizacji i regionalizacji, związanego przede wszystkim z ich członkostwem w UE. Świadczy o tym wzrost ich udziału w skumulowanej wartości inwestycji podjętych przez wszystkie kraje UE. W roku 2004 udział ten wynosił zaledwie 0,3%, by wzrosnąć do 1,3% w 2013 roku.

Tabela 8. Skumulowana wartość inwestycji bezpośrednich zrealizowanych przez analizowane kraje w świecie (mld USD)

Kraj	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Polska	3,35	6,31	14,39	21,32	24,03	29,61	44,44	52,85	57,37	54,97
Bulgaria	-0,18	0,12	0,45	0,81	1,44	1,40	1,56	1,65	1,97	2,28
Czechy	3,76	3,61	5,02	8,56	12,53	14,80	14,92	13,21	15,18	21,38
Estonia	1,42	1,93	3,60	6,17	6,63	6,63	5,78	4,73	5,88	6,65
Litwa	0,42	0,72	1,04	1,57	1,99	2,31	2,09	2,08	2,59	2,85
Łotwa	0,24	0,28	0,48	0,93	1,05	0,89	0,88	0,86	1,12	1,47
Rumunia	0,27	0,21	0,88	1,24	1,47	1,40	1,51	1,36	1,30	1,46
Słowacja	1,08	0,75	1,52	2,08	2,98	3,70	3,46	4,02	4,41	4,29
Słowenia	3,03	3,30	4,55	8,03	7,90	7,90	8,18	7,82	7,39	7,74
Węgry	6,02	7,81	12,37	17,32	20,08	22,49	20,43	24,35	35,06	39,61
UE	5637,32	5786,50	7225,49	8742,29	7914,63	9083,52	9315,06	9517,55	9830,35	10616,76

Źródło: UNCTAD [2014]; UNCTAD [2011], UNCTAD [2006].

Podsumowanie

Transformacja ustrojowa oraz postępujące otwieranie gospodarek dziesięciu analizowanych krajów w ostatniej dekadzie XX wieku stworzyły warunki dla napływu kapitału zagranicznego w formie ZIB do tych podmiotów. Pełna akcesja do Unii Europejskiej stanowiła kolejny, niezwykle ważny impuls dla wzmocnienia atrakcyjności tego regionu Europy dla zagranicznych inwestorów [Allen & Overy, 2011]. W latach 2004-2013 skumulowana wartość ZIB w analizowanych krajach zwiększyła się o 165% (z 288 mld USD do ponad 765 mld USD). Największym odbiorcą ZIB w regionie pozostała Polska, w której skumulowana wartość ZIB w badanym okresie wzrosła o ponad 200% i w 2013 roku była równa 2 mld USD (w 2004 roku było to 80,6 mld USD). Trzeba jednak zaznaczyć, że pod względem wartości ZIB w przeliczeniu na mieszkańca Polska zaj-

muje jedno z ostatnich miejsc wśród badanych dziesięciu nowych krajów UE (w 2013 roku wartość skumulowana ZIB w Polsce to około 6630 USD per capita).

Nowe kraje UE pozostają importerami netto kapitału w formie ZIB. Warto jednak zauważyć, że ich pozycja jako inwestorów na rynkach światowych znacząco wzrosła w ostatniej dekadzie. Skumulowana wartość ZIB zrealizowanych przez badane podmioty zwiększyła się o prawie 650% – z niespełna 20 mld USD w 2004 roku do ponad 140 mld USD w 2013 roku. W przypadku Polski odnotowano wzrost piętnastokrotny (z 3,3 mld USD do 55 mld USD). Nadal jednak skala napływu ZIB do badanych krajów jest kilkakrotnie większa od ich inwestycji kapitałowych na rynku światowym. Należy postulować wzmocnienie zaangażowania tego regionu w unijnych i międzynarodowych przepływach kapitałowych.

Zasadne jest kontynuowanie badań i ich poszerzenie o analizę struktury geograficznej oraz branżowej ZIB, która ze względu na ograniczoną objętość artykułu nie mogła być w nim uwzględniona.

Literatura

- Allen&Overy (2011), CEE You There. Foreign Direct Investment in Central and Eastern Europe.
- Ernst & Young (2014), E&Y Attractiveness Survey. Europe 2014, *Back in the Game*.
- Ernst & Young (2013), E&Y Attractiveness Survey. Europe 2013, *Coping with the Crisis. The European Way*.
- Ernst & Young (2012), European Attractiveness Survey 2012, *Growth, Actually*.
- Ernst & Young (2011), Ernst & Young's 2011 European Attractiveness Survey, *Restart*.
- Ernst & Young (2010), Ernst & Young's 2010 European Attractiveness Survey, *Waking up to the New Economy*.
- Ernst & Young (2009), Ernst & Young's 2009 European Attractiveness Survey, *Re-inventing European Growth*.
- Ernst & Young (2008), Ernst & Young's 2008 European Attractiveness Survey, *An Open World*.
- Ernst & Young (2007), Ernst & Young's 2007 European Attractiveness Survey, *Wanted: A Renewable Europe*.
- Ernst & Young (2006), Ernst & Young's 2006 European Attractiveness Survey, *Globalisation Act II: Team Europe Defends Its Goals*.
- Ernst & Young (2005), Ernst & Young's 2005 European Attractiveness Survey, *Emerging Economies Stake Their Claim*.

- Jantoń-Drozdowska E., Majewska M., Grala J. (2002), *Atrakcyjność inwestycyjna Polski w świetle zagranicznych inwestycji bezpośrednich*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, Rok LXIV, nr 3.
- PricewaterhouseCoopers (2010), *Foreign Direct Investment in Central and Eastern Europe. A Case of Boom and Boost? “Economic Views”*.
- Rymarczyk J., Błaszczak M., Michalski B., M. Niemiec M., Niemiec W., Wróblewski M., (2008), *Klimat inwestycyjny Dolnego Śląska w ocenie bezpośrednich inwestorów zagranicznych*, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław.
- UNCTAD (2014), *World Investment Report 2014. Investing in the SDGs: An Action Plan*, Geneva.
- UNCTAD (2011), *World Investment Report 2011. Non-Equity Modes of International Production and Development*, Geneva.
- UNCTAD (2006), *World Investment Report 2006. FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development*, Geneva.
- UNECE (2004), *Investment Climate: A UNECE report*, Prague.
- World Bank Group (2012), *Doing Business 2013. Smarter Regulations for Small and Medium-Size Enterprises*, Washington.
- World Bank Group (2013), *Doing Business 2014. Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises*.
- World Bank Group (2014), <http://www.doingbusiness.org> (dostęp: 15.10.2014).

NEW MEMBERS OF THE EUROPEAN UNION AS PARTICIPANTS OF INTERNATIONAL TRANSFER OF CAPITAL UNDER THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

Summary: International transfer of capital in the form of direct investment constitutes one of the most characteristic phenomena in contemporary world economy. A relatively high level of investment attractiveness of an economy is needed for the attraction of capital in the form of FDI. Inflow of capital in the form of FDI can be seen as a factor stimulating economic development in case of the so called catching up economies and New EU member states can be viewed as such economies. On the other hand, however, the rising intensity of globalisation processes and growing openness of economies result in higher intensity of FDI export activity undertaken by economies at a medium level of economic development. The paper presents investment attractiveness of new EU member countries in the light of World Bank reports and Ernst&Young surveys. An attempt has been made to analyse the engagement of new EU member countries in international capital transfer in the form of FDI under the conditions of EU membership, taking into consideration both FDI inward and outward flows and stock.

Keywords: international transfer of capital, foreign direct investment, investment attractiveness, European Union.